

Mikulová, Jana

Přehledy

In: Mikulová, Jana. *Syntax latinských vedlejších vět*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2014, pp. 303-308

ISBN 978-80-210-7207-7; ISBN 978-80-210-7210-7 (online : Mobipocket)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/131792>

Access Date: 03. 04. 2025

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

PŘEHLEDY

Některé spojky se vyskytují v různých druzích vět. V následujících tabulkách jsou uvedeny typické případy použití spojek *ut*, *ne*, *quod* a *quin*, jejichž výskyt je nejrůznodější, a proto může působit nejvíce obtíží. Tabulky zachycují pouze základní informace, nikoliv všechny výrazy ve větě hlavní, všechny časy, které se mohou objevit ve větě vedlejší apod. V dalších tabulkách je obdobným způsobem uveden přehled základních ekvivalentů českých spojek „že“ (nikoliv spojky typu „proto, že“ apod.) a „aby“. Výčet možných překladů není vyčerpávající a nezahrnuje některé méně obvyklé případy. Přehledy jsou uzavřeny tabulkou se základním schématem latinských vedlejších vět, která rovněž obsahuje pouze základní informace.

Věty s *ut*

Kladná spojka	Záporná spojka	Výrazy ve větě hlavní	Způsob ve větě vedlejší	Druh věty
<i>ut</i> že	<i>ut non</i> že ne	<i>fit, accidit, evenit,</i> <i>mos est, fieri potest</i>	konj. prez., impf.	obsahová oznamovací
<i>ut</i> aby	<i>ne</i> aby ne	<i>orare, petere,</i> <i>persuadere, monere,</i> <i>studere,...</i>	konj. prez., impf.	obsahová žádací
(<i>ut</i>), častěji <i>ne non</i> že ne, aby	<i>ne</i> že, aby ne	<i>timere, vereri,</i> <i>metuere,...</i>	konj. prez., impf. konj. pf., plpf.	obsahová žádací obavná
<i>ut</i> jak	<i>ut non</i> jak ne	<i>quaerere, interrogare,</i> <i>nescire,...</i>	konj. podle sousl.	obsahová tázací
<i>ut</i> jakmile, když	<i>ut non</i> jakmile ne, když ne		ind. pf., fut II	časová
<i>ut</i> aby	<i>ne</i> aby ne		konj. prez., impf.	účelová
<i>ut</i> že, takže	<i>ut non</i> že, takže ne	<i>ita, sic, tam, is, adeo,</i> <i>tantus,...</i>	konj. samostatný, zejména prez., impf., pf.	účinková
<i>ut</i> i když, třebaže	<i>ut non</i> i když ne, třebaže ne	(<i>tamen</i>)	konj. podle sousl.	přípustková

<i>ut</i> jako	<i>ut non</i> jako ne	<i>ita, sic,...</i>	indikativ	způsobová, srovnávací
<i>ut si</i> jako by	<i>ut si non</i> jakoby ne	<i>ita, sic,...</i>	konj. vět podmínkových (préz., pf. potenciální; impf., plpf. nereálný)	způsobová, srovnávací

Věty s *ne*

Záporná spojka	Kladná spojka	Výrazy ve větě hlavní	Způsob ve větě vedlejší	Druh věty
<i>ne</i> aby ne	<i>ut</i> aby	<i>orare, petere, persuadere, monere, studere,...</i>	konj. prez., impf.	obsahová žádací
<i>ne</i> že, aby ne	<i>ne non (ut)</i> že ne, aby	<i>timere, vereri, metuere,...</i>	konj. prez., impf. konj. pf., plpf.	obsahová žádací obavná
<i>ne</i> aby (ne)		<i>impedire, recusare, prohibere</i>	konj. prez., impf.	obsahová žádací zabraňovací
<i>ne</i> aby ne	<i>ut</i> aby		konj. prez., impf.	účelová
	<i>-ne</i> zda (příklonka)	<i>quaerere, interrogare, nescire,...</i>	konj. podle sosl.	obsahová tázací

Věty s *quod*

Spojka	Výrazy ve větě hlavní	Způsob ve větě vedlejší	Druh věty
<i>quod</i> že	<i>gaudere, dolere, accusare, queri, omittere, bene accidit</i>	indikativ konjunktiv podle sousl. (cizí mínění)	obsahová oznamovací
<i>quod</i> (neutrum) jaké	<i>quaerere, interrogare, nescire,...</i>	konjunktiv podle sousl.	obsahová tázací
<i>quod</i> (neutrum) které		indikativ konjunktiv podle sousl.	vztažná

<i>quod</i> protože		indikativ konjunktiv podle sousl. (cizí mínění, myšlená příčina)	příčinná, důvodová
------------------------	--	---	-----------------------

Věty s *quin*

Spojka	Výrazy ve větě hlavní	Způsob ve větě vedlejší	Druh věty
<i>quin, quin non</i> že, že ne	<i>non dubitare,...</i>	konjunktiv podle sousl.	obsahová oznamovací
<i>quin</i> aby (ne)	<i>non impedire, non recusare,...</i>	konjunktiv prez., impf.	obsahová žádací zabraňovací
<i>quin</i> kdo, co, který by ne	<i>nemo est, nihil est</i>	konjunktiv podle sousl.	vztažná
<i>quin</i> že ne, takže ne	<i>ita, sic, ... non</i>	konjunktiv samostatný, zejména prez., impf., pf.	účinková
<i>quin</i> ne... proto, že by ne	<i>non... quin</i>	konjunktiv podle sousl. (myšlená příčina)	příčinná, důvodová

Ekvivalenty „že“

Spojka	Výrazy v české větě hlavní	Výrazy v latinské větě hlavní	Způsob v latinské větě vedlejší	Druh věty
akuzativ s infinitivem	říkat, vidět, chápat, vědět, radovat se, je známo,...	<i>dicere, videre, intellegere, scire, gaudere, notum est,...</i>	infinitiv všech časů	obsahová oznamovací
nominativ s infinitivem	zdá se, říká se,...	<i>videor, dicor, trador,...</i>	infinitiv všech časů	obsahová oznamovací
<i>quod</i>	radovat se, stává se dobře, dobře dělat, obviňovat,...	<i>gaudere, bene accidit, bene facere; accusare,...</i>	indikativ konjunktiv podle sousl. (cizí mínění)	obsahová oznamovací
<i>ut / ut non</i>	stává se, stalo se vhod, je zvykem,...	<i>fit, accidit, mos est,...</i>	konjunktiv prez., impf. (obvykle)	obsahová oznamovací

<i>quin</i>	nepochybovat	<i>non dubitare, quin</i>		obsahová oznamovací
<i>ne non</i> „že ne, aby“; <i>ne</i> „že, aby ne“	bát se	<i>timere, vereri, metuere,...</i>	konjunktiv prez., impf. pf., plpf.	obsahová žádací obavná
<i>ut / ut non</i>	tak, takový, tak veliký,...	<i>ita, sic, tam, talis, tantus,...</i>	konjunktiv samostatný, obvykle prez., impf., pf.	účinková

Ekvivalenty „aby“

Spojka	Výrazy v české větě hlavní	Výrazy v latinské větě hlavní	Způsob v latinské větě vedlejší	Druh věty
akuzativ s infinitivem	je dovoleno, je dobré, je užitečné,...	<i>fas est, bonum est, utile est,...</i>	infinitiv prez. (obvykle)	obsahová oznamovací
akuzativ s infinitivem	chtít, nechít, je nutné, ... přikazovat, zakazovat	<i>velle, nolle, necesse est iubere, vetare</i>	infinitiv prez. (obvykle)	obsahová žádací
<i>ut / ne</i>	prosit, žádat, napomínat, snažit se, přesvědčovat, rozkazovat...	<i>orare, petere, monere, studere, persuadere, imperare...</i>	konjunktiv prez., impf.	obsahová žádací
<i>ne, quominus</i> <i>quin</i> (po záporu)	bránit, odmítat nebránit, neodmítat	<i>impedire, prohibere, recusare, ... non impedire, ...</i>	konjunktiv prez., impf.	obsahová žádací zabraňovací
<i>ne non</i> „aby“ / <i>ne</i> „aby ne“	bát se	<i>timere, vereri, metuere,...</i>	konjunktiv prez., impf.	obsahová žádací obavná
<i>ut / ne</i>	různé		konjunktiv prez., impf.	účelová

Přehled latinských vedlejších vět

	Druh věty	Spojka, konstrukce	Překlad spojky, vazby	Způsob ve větě vedlejší
O B S A H O V Ě	oznamovací	akuzativ s infinitivem nominativ s infinitivem	že (aby)	infinitiv všech časů
		quod	že	indikativ konjunktiv podle sousl.
		ut / ut non	že / že ne	konjunktiv prez., impf.
		quin <i>non dubito quin</i>	že nepochybuji, že	konjunktiv podle sousl.
	žádací	akuzativ s infinitivem	aby	inf. prez.
		beze spojky <i>velle, necesse est,...</i>	aby	konj. prez., impf.
		ut / ne	aby, aby ne	konjunktiv prez., impf.
		ne, quominus (zabraňovací) <i>impedio ne / quominus</i>	aby (aby ne) bráním, aby (ne)	konjunktiv prez., impf.
		ne / ne non (obavné) <i>timeo ne / ne non</i>	že (aby ne) / že ne (aby) bojím se, že (aby ne)/že ne (aby)	konjunktiv prez., impf., pf. plpf.
	tázací	quis; quid; qui, quae, quod; ubi,...	kdo, co, který, kde...	konjunktiv podle sousl.
num, -ne; utrum / ne... an		zda; zda... nebo		
V Z T A Ž N Ě		qui, quae, quod ubi, unde,...	který kde, odkud,...	indikativ konjunktiv podle sousl.

P Ř Í S L O V E Č N É	časové	cum	když, až, kdykoliv... <i>cum historicum</i> : když jiné <i>cum</i> s konjunktivem	indikativ konjunktiv impf., plpf. konjunktiv podle sousl.
		postquam, posteaquam	když; poté, co	indikativ pf., (plpf.)
		ubi, simulatque, ut	když, jakmile	indikativ pf., fut. II
		dum ₁	zatímco	indikativ prez.
		dum ₂ , donec, quoad, quamdiu	dokud	indikativ
		dum ₃ , donec, quoad	dokud ne	indikativ pf., prez., fut. II konjunktiv prez., impf.
	antequam, priusquam	dříve než	indikativ pf., prez., fut. II konjunktiv prez., impf.	
	účelové	ut / ne	aby / aby ne	konjunktiv prez., impf.
	příčinné, důvodové	quod, quia, quoniam	protože	indikativ
		quod, quia	protože	indikativ konjunktiv podle sousl.
		cum	protože	konjunktiv podle sousl.
	účinkové	ut / ut non	že / že ne, takže	konjunktiv samostatný, prez., impf. pf.
podmínkové	si, nisi	reálné : jestliže, jestliže ne	indikativ	
		potenciální : kdyby, jestliže, kdyby ne, jestliže ne	konjunktiv prez., pf.	
		nereálné : kdyby, kdyby ne	konjunktiv impf., plpf.	
přípustkové	quamquam, etsi, tametsi	ačkoliv, i když, třebaže...	indikativ	
	etiamsi	i když, i kdyby	indikativ konj. vět podmínkových	
	quamvis, ut	třebaže, i když,...	konjunktiv podle sousl.	
	licet	třebaže, i když,...	konjunktiv prez., pf.	
	cum	ačkoliv, i když,...	konjunktiv podle sousl.	
způsobové, srovnávací	tam... quam, tantus... quantus, eo...quo,...	tak... jak, tak velký... jak velký, tím... čím,...	indikativ	
	komparativ... quam	komparativ... než	indikativ	
	potius, magis,...	více / spíše... než	indikativ	
	quam		konjunktiv podle sousl.	
	ita / sic... ut, aequae... ac,...	tak... jako, stejně... jako,...	indikativ	
	quasi, tamquam	jako by	konjunktiv podle sousl.	
tamquam si, ita... ut si,...	jako by, tak... jako by,...	konj. vět podmínkových		